

CƏBRAYIL

azadlığa qovuşan ilk şəhər

◆ Zəfərin izi ilə

Cəbrayıl şəhərinin azadlığına qovuşmasından dörd il ötür. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin 2020-ci il oktyabrın 4-də xalqa verdiyi "Bu gün Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl şəhərini və rayonun bir neçə kəndini işğaldan azad etmişdir. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Qarabağ Azərbaycandır!" müjdəli xəbəri sanki dünən kimi xatırlanır. Amma artıq Cəbrayıl azaddır, dirçəlir, doğma sakinlərinə qovuşur.

Cəbrayıl düşmən tapdağından xilas edilən ilk şəhər idi. Vətən müharibəsinin ilk günlərindən Cəbrayıl rayonunun kəndləri bir-biri işğaldan azad edilirdi. Dövlət başçısı bu sevincli xəbərləri xalqa bölüşürdü.

İlk gündə rayonun Böyük Mərcanlı və Nüzgar kəndləri, oktyabrın 3-də isə Mehdi, Çaxırlı, Aşağı Maralyan, Şəybəy və Quycaq kəndləri, 4 oktyabr tarixdə isə Cəbrayıl şəhəri ilə yanaşı, rayonun 9 kəndi - Karxulu, Şükürbəyli, Cərəkən, Daşkəsən, Horovlu, Mahmudlu, Cəfərabad, Yuxarı Maralyan və Dəcal qüdrətli ordumuz tərəfindən işğaldan azad edilmişdi.

İn azad olunması Vətən müharibəsində çox mühüm dönüş nöqtəsi idi. Bu istiqamətdə gedən döyüşlər gələcək qələbəmizin təməlini qoydu. "Noyabrın 16-da Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva həmin ərazilərdə oldular, Xudafərin körpüsünə getdilər. Qələbədə təxminən 10 gün sonra "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalı təsis edildi. 12 mindən çox hərbiçimiz bu medalla təltif olundu. Bu gün isə Cəbrayıl şəhəri minalardan təmizlənərək, yenidən qurulur. 200-ə yaxın ailə Cəbrayıl şəhərinə köçürülüb və proses davam edəcək. Cəbrayıl döyüşləri, şəhərin azad olunması Azərbaycan tarixinə fəxrətlə yazılacaq səhifədir. Bu istiqamətdə analoqu olmayan döyüşlər gedib. Azərbaycan Ordusu, xüsusi xidmət orqanlarımız və digər hərbi birliklərimiz Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında tapşırıqları çox yüksək səviyyədə yerinə yetirdilər. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərimize cansağlığı versin", - deyə komitə sədri fikrini tamamlayıb.

Cəbrayıl şəhərinin azadlığı, Azərbaycan bayrağının qaldırılması ordumuzu daha əmin addımlarla irəliləyərək doğru aparır.

Ümumilikdə bu əməliyyatlar zamanı Cəbrayıl şəhəri və rayonun 90 kəndi işğaldan azad edildi. Həmçinin Azərbaycanın İranda dövlət sərhədində nəzarət qismən bərpa edildi.

Tarixə nəzər: 1930-cu ildə təşkil edilən Cəbrayıl rayonu 4 yanvar 1963-cü ildə ləğv edilərək Füzuli rayonuna birləşdirilib. 17 iyun 1964-cü ildə ayrıca rayon kimi yenidən yaradılıb. Rayon 1993-cü il avqustun 23-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdi. İşğal zamanı Cəbrayıl rayonu 1 şəhər, 4 qəsəbə və 92 kənddən ibarət idi.

1994-cü il 5 yanvar tarixində Horadiz əməliyyatı zamanı Cocuq Mərcanlı kəndi işğaldan azad ediləndə, kənddə yaşayış mümkün olmayıb. 2016-cı il Aprel döyüşlərində Azərbaycan Ordusunun əks-hücumu nəticəsində Lələtəpə yüksəkliyini işğaldan azad edildəndə sonra Cocuq Mərcanlı kəndi ordumuzun nəzarətinə keçib.

Vətən müharibəsinə gedən yolun başlanğıcı hesab edilən Aprel döyüşləri işğal dövründən sonrakı ilk genişmiqyaslı əməliyyat idi. Dörd gün davam edən savaşda Azərbaycan Ordusu Tərtər rayonunun Talış kəndi ətrafındakı yüksəkliklər, Cəbrayıl rayonunun Lələtəpə yüksəkliyini və Cocuq Mərcanlı, Goranboy rayonunun Güllüstan kəndi və Tərtər rayonunun Suqovuşan kəndi istiqamətində bəzi mövqeləri düşməndən azad etmişdi. Strateji əhəmiyyətli yüksəkliklərin nəzarətimizə keçməsi böyük əhəmiyyət kəsb edirdi.

Müqəddəs torpaqlara ilk səfər

Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın azadlığa qovuşmuş müqəddəs torpaqlara ilk səfərləri də elə Cəbrayıl şəhərindən başladı. Ölkə rəhbəri Cəbrayıl şəhərində və Xudafərin körpüsündə üçrəngli Azərbaycan bayrağını qaldırdı.

Füzuli və Cəbrayıl səfər edən dövlət başçısı qələbənin zirvəsi sayılan Şuşaya yol çəkilişi ilə bağlı göstərişini də verdi. Zəfər yolunun əsası elə bu səfərdə qoyuldu.

Vətən müharibəsindən dərhal sonra Prezident İlham Əliyevin tapşırıqlarına əsasən, işğaldan azad olunan hər bir rayonda bərpa və yenidənqurma işləri sürətlə həyata keçirilir. Quruculuq işləri dövlət başçısının birbaşa nəzarətindədir.

Bərpa, quruculuq...

Cəbrayıl da 27 il ərzində ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə dağıdılan rayonlarımızdandır. İşğal nəticəsində Cəbrayıl rayonuna 13,928 milyard dollar məbləğində ziyan dəyib. Cəbrayılın işğaldan azad olunmasının ilk ilində Prezident Cəbrayıl səfər edərək, orada bir sıra təməlləşdirici tədbirlərini icra edərək "KAMaz" ASC ilə "Gəncə Avtomobil Zavodu" İstehsalat Birliyinin birgə servis mərkəzinin, Şorqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda yaradılacaq "Araz Vadisi İqtisadi Zonası", Sənaye Parkının, Cəbrayıl Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının, məktəb binasının və Cəbrayıl şəhərində ilk çoxmənzilli yaşayış məhəlləsinin əsasını qoydu. Ölkə rəhbəri eyni zamanda 110/35/10 kV-luq "Cəbrayıl" yarımstansiyasının, Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi hissə kompleksinin açılışında iştirak etdi.

Həmin səfərdə cəbrayılılarla görüşən Prezident İlham Əliyev qələbənin önəmindən söz açaraq Cəbrayılın azad olunmasından sonra işğal altında olan digər rayonlara uğurlu addımların mümkün olduğunu bildirdi.

Böli, Cəbrayıldan sonra Zəngilan, Qubadlı və Laçın rayonunun cənub hissəsinin işğalçıların təmizlənməsinə şərait yarandı. Qüdrətli ordumuz bu şəraitdən məharətlə istifadə edərək irəlilədi. Beləliklə, hərbiçilərimiz Laçın dəhlizinə tam nəzarəti bərpa edə bildi.

Cəbrayıl "Azərbaycan-Türkiyə Beynəlxalq Məşə Təlim Mərkəzi", "Ağlılı Tingçilik" və "Dostluq Məşəsi" Kompleksinin də təməlləri qoyuldu. Ötən il Cəbrayıl Şəhəri Günündən öncə rayona səfər edən dövlət başçısı ilk yaşayış məhəlləsi - Cəbrayıl Yaşayış Kompleksində aparılan tikinti işləri ilə tanış oldu. Eyni zamanda inzibati binanın təməlini qoydu.

Cəbrayıl rayonunda 240 meqavat gücə malik günəş-elektrik stansiyasının inşası da nəzərdə tutulub. Rayona gediş-gəlişin rahatlığının təmin olunması üçün isə hazırda 4-6 zolaqlı yol çəkilir. Rayonun bütün kəndlərinin tədris bərpa edilməsi proqramı da təsdiq edilib.

Bu ilin may ayında Cəbrayıl baş çəkən Prezident İlham Əliyev yeni döndür - Böyük Mərcanlı, Karxulu, Sarıcallı və Maşanlı kəndlərinin əsasını qoydu. Böyük Mərcanlıda 2040-cı ilədək 6230 nəfər əhali üçün 1074 fərdi ev və bir neçə mərtəbəli yaşayış binaları, Karxuluda 4428 sakin üçün 940 fərdi ev və bir neçə mərtəbəli evlərin, Sarıcallıda 4740 nəfər əhali üçün 1185 fərdi evin və bir neçə mərtəbəli binaların, Maşanlıda isə 2360 sakin üçün 590 fərdi evin layihələndirilməsi nəzərdə tutulub.

Bu səfərdə eyni zamanda "Xudafərin" və "Qız Qalası" hidroqovşaqlarının açılışı baş tutdu. Bütövlükdə, Cəbrayıl adını çəkmədiyimiz neçə-neçə böyük layihələr həyata keçirilir, binaların tikintisi davam etdirilir.

Bu gün Cəbrayıl Şəhəri Günüdür

Prezident İlham Əliyevin ötən ilin iyul ayında imzaladığı sərəncama əsasən, işğaldan azad edilmiş ərazilər üzrə şəhər günləri təsis edilib. Zəfər yolunun başlanğıcı, ilk azad edilən şəhər kimi Cəbrayılın bu gün azadlığının təntənə günüdür. Cəbrayılılar və bütün Azərbaycan xalqı bu günü böyük təmtəraqla qeyd edirlər.

Tezliklə digər şəhərlərimizin sakinləri kimi, Cəbrayılın sakinləri də bu böyük bayramın sevincini doğma yurtda qeyd edəcəklər. İlk mərhələdə Cəbrayıl şəhərində ümumilikdə 117 ailə - 364 nəfərin məskunlaşması təmin olunacaq. Məlumat əsasən, Cəbrayıl şəhərinin mərkəzində kompleksdə 33 yaşayış binası tikilir. 4-5 mərtəbədən ibarət olan bu binalarda 712 mənzil olacaq. İnşaat işləri başa çatdıqdan sonra binalarda 2158 keçmiş məcburi köçkün məskunlaşacaq. Bundan sonra cəbrayılıların da mərhələli şəkildə dədə-baba torpaqlarına köçmələrinin, sevinc göz yaşlarının şahidi olacağıq.

Cəbrayıl ıgdləri

Cəbrayılın azad olunması qələbənin qazanılmasında xüsusi rol oynayıb. İllərlə bu ərazilərdə möhkəmlənmiş düşmənin mövqelərini, istehkamlarını məhv etmək xüsusi bacarıq, şücaət tələb edirdi. Vətəni canından çox sevən Azərbay-

can Ordusunun əsgər və zabıt heyəti bu yolda hər şeyə hazır idi. Bunun üçün yalnız Ali Baş Komandanın əmri kifayət idi.

Zəfərdən sonra Vətən müharibəsi ilə əlaqədar təsis edilən ali mükafatlar sırasında "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalı da xüsusi yer aldı. Dövlət başçısı tərəfindən bu yolda canı, qanı bahasına döyüşərək şəhadətə yüksələn, həmçinin qazilərimize mükafatlandırılmışdı. Cəbrayıl rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılmış döyüş əməliyyatlarında iştirak edərək şəxsi igidlik və şücaət nümayiş etdirmiş Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin 22797 hərbi qulluqçusu "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilmişdi.

Cəbrayıl istiqamətində döyüşlər gələcək qələbəmizin təməlini qoydu

Cəbrayılın 1992-ci il avqustun 23-də Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edildiyini xatırladın Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev bildirib ki, rayon strateji mövqeyi, həmçinin Xudafərin körpüsü vasitəsilə İranda həmsərhəd olması barədə böyük əhəmiyyət daşıyır: "Buna görə ermənilər ciddi cəhdlə Cəbrayılı qorumağa çalışırdılar. Onlar ciddi mühəndis-istehkam qurğuları yaratmışdılar ki, rayonu geri almaq mümkün olmasın. 1994-cü ilin yanvar ayında Horadiz əməliyyatı zamanı Cocuq Mərcanlı kəndi Azərbaycan hərbiçiləri tərəfindən işğaldan azad edilmişdi. 2016-cı ilin Aprel döyüşlərində Azərbaycan Ordusu Lələtəpə yüksəkliyini azad edərək Cocuq Mərcanlıya nəzarəti tam ələ almışdı.

Lakin rayonun digər kəndləri Ermənistanın, separatçı qüvvələrin işğalı altında qalırdı. 2020-ci il sentyabrın 27-də döyüşlər başlayanda ən ciddi istiqamət Cəbrayıl idi, çünki ermənilər bu rayonun bir sıra kəndlərini, həmçinin Cocuq Mərcanlı atəş altında saxlayırdılar. Çalışdırlar ki, Azərbaycan Ordusu əks istiqamətdə hücum keçə bilməsin. Ermənistan silahlı qüvvələrinin bu kəndə açdığı atəşdən müddətli vətəndaşımızın yaralanması ilə Azərbaycan Ordusu ciddi həmlələrini işğal altında azad edildiyini xatırladın deputat deyib ki, ən mühüm məsələlərdən biri müharibənin təxminən üçüncü həftəsində Azərbaycanı və İranı birləşdirən, 30 ilə yaxın işğal altında olan Xudafərin körpüsünə çıxış idi. Azərbaycan Ordusu Xudafərin işğaldan azad etdi. Prezident İlham Əliyev bu ərafda informasiya müharibəsi aparırdı. Xalq ölkə rəhbərinin "Tvitər"də (indiki "X") paylaşmalarını maraqla, səbirsizliklə gözləyirdi. Oktyabrın 18-də isə dövlət başçısı Xudafərin körpüsündə dalğalanan Azərbaycan bayrağının videosunu paylaşıb.

A.Nağıyev vurğulayıb ki, Azərbaycan Ordusu artıq Xocavənd rayonuna - cənub kəndlərinə tərəf irəliləyir və strateji əhəmiyyətli Hadrut qəsəbəsi istiqamətində hərbi əməliyyatların keçirilməsi üçün böyük imkan ölə edirdi. Cəbrayıl

Zəfər yolunun başlanğıcı

Uzun illər işğal altında qalan digər şəhər və kəndlərimizin taleyini yaşayır Cəbrayıl da. Daş daş üstündə qoymayan düşmən yaşayış evlərini, bütün obyektleri dağıdıb. Tarixi silmə istəyən barbarlar Cəbrayılın da abidələrini, mədəniyyət nümunələrini məhv ediblər. Amma Azərbaycan haqqı, ədalətli bərpa edərək işğala son qoyub və bu gün həmin əraziləri öz gücü hesabına yenidən qurur, abadlaşdırır.

Xatırladaq ki, Cəbrayıl şəhərində vaxtilə Ağoqlan nekropolu, Sultan Məcid hamamı, Sirik kəndində Qala bürcü, Xələfli qəsəbəsində Qız qalası, Dağ Tumas kəndində Divlər sarayı, Tatar kəndində Siklop tikililəri, Şıxlar kəndində şəhərcik qalıqları və qışlaq yerləri, dairəvi türbə, XVI və XIX əsrlərə aid məscidlər, Ağoqlandakı Orxan yazılı abidəsi, Qumlaq kəndində 11 və 15 sırtımlı Xudafərin körpüsü, Xudayrılı kəndində dairəvi və səkkizguşəli türbələr işğal illərində məhv edilmiş.

Amma artıq özəli sahiblər öz torpaqlarındadır. Qurur, yaradır, o yerləri yenə cənnətə çevirəcəklər.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

